

Årsplan

2024-2025

Kolsås barnehage

Innhold

Innledning	2
Årsplan	2
Barnehagen er en pedagogisk virksomhet.....	2
Bærumsbarnehagen.....	2
Presentasjon av barnehagen	3
Barnehagens pedagogiske arbeid	4
Barnehagens verdigrunnlag	4
Barn og barndom.....	4
Demokrati	5
Mangfold og gjensidig respekt.....	5
Likestilling og likeverd	5
Bærekraftig utvikling	6
Livsmestring og helse	6
Barnehagens formål og innhold	4
Omsorg.....	9
Lek	9
Danning.....	10
Læring	10
Vennskap og fellesskap.....	10
Kommunikasjon og språk	11
Barnas medvirkning	11
Samarbeid mellom hjem og barnehage.....	12
Overganger.....	13
Når barnet begynner i barnehagen - tilvenning.....	13
Overgang innad i barnehagen og mellom barnehager	14
Fra barnehage til skole	14
Planlegging, vurdering og dokumentasjon	14
Planlegging	14
Vurdering	15
Dokumentasjon	15
Barnehagens arbeidsmåter	16
Progresjon	16
Barnehagens digitale praksis.....	16
Barnehagens fagområder	17
Kommunikasjon, språk og tekst.....	17
Kropp, bevegelse, mat og helse	18
Kunst, kultur og kreativitet	19
Natur, miljø og teknologi.....	20
Antall, rom og form	21
Etikk, religion og filosofi.....	22
Nærmiljø og samfunn	23
Kompetanseplan.....	24

Innledning

Årsplan

Barnehagen skal utarbeide en årsplan. I tillegg skal det utarbeides planer for kortere og lengre tidsrom og for ulike barnegrupper etter behov. Årsplanen er et arbeidsredskap for barnehagepersonalet og dokumenterer barnehagens valg og begrunnelser. Årsplanen kan gi informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til myndighetsnivåene, barnehagens samarbeidsparter og andre interesserte.

Årsplanen inneholder informasjon om hvordan barnehagen arbeider med omsorg, danning, lek og læring for å fremme barnas allsidige utvikling. Planen gir informasjon om hvordan barnehagelovens bestemmelser om innhold (§ 2) og Rammeplanen for barnehagen følges opp, dokumenteres og vurderes.

Barnehagen er en pedagogisk virksomhet

Barnehagen er ifølge [Rammeplan for barnehagen](#) en pedagogisk virksomhet der samfunnsmandatet er å ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal tilby barn under opplæringspliktig alder et omsorgs- og læringsmiljø som er til barns beste. Dette skal gjøres i samarbeid og forståelse med barnas hjem.

Bærumsbarnehagen

I Bærum er det i tillegg til rammeplanen utarbeidet en barnehagemelding for bærumsbarnehagen, [Barnehagemelding 2015-2025](#).

Arbeidet med barnehagemeldingen skal bidra til at det blir et likeverdige og enhetlige barnehagetilbud i alle Bærums barnehager, for alle barn og foreldre. Tidlig innsats, mestringsperspektivet og samarbeid og samhandling skal vektlegges i bærumsbarnehagen. Barnehagen skal ses på som første trinn i utdanningsløpet, og **lek, språk** og **god helse** er spesielle faglige satsingsområder.

Som oppfølging av barnehagemeldingen utarbeides det kvalitetsplaner. Kvalitetsplanen skal bidra til likeverdige barnehagetilbud i Bærum og sikre tidlig innsats og bedre læring for barna i bærumsbarnehagen. Kvalitetsplanen, [Lek og læring – rammeverk for bærumsbarnehagen](#), som gjelder fra 2019 skisserer satsingsområdene:

- Kommunikasjon og språk
- Livsmestring
- Digital barnehage

Presentasjon av barnehagen

Kolsås barnehage åpnet i 1978. Vi er en avdelingsbarnehage som tar imot ca. 110 barn, i alderen null til seks år, fordelt på to hus som ligger tett i tett.

Hus 1 - Hovedhuset

På Hovedhuset har vi avdelingene **Blå**, **Gul**, **Grønn** og **Rød** med de eldste barna.

Hus 2 - Lillehuset

På Lillehuset har vi avdelingene **Rosa** og **Lilla** med de yngste barna.

Nærmiljø

Barnehagen ligger flott til ved Kolsåsparken som vi bruker aktivt året rundt. På vinteren kan vi ake og gå på ski og skøyter om det er mulig. På sommeren bruker vi fotballbanen, går tur og leker i parken. Barnehagen har kort vei til marka med flotte friområder. Vårt uteområde er variert, og barna får gode muligheter til lek, læring og motoriske utfordringer.

Barnehagen disponerer et uteområde i nærheten som tidligere har vært tilholdssted til barnehagens «utegruppe». Området er inngjerdet med et lite hus med enkle fasiliteter. I dag deler vi området med Kolsås speidergruppe. Avdelingene går ofte tur hit og har fokus på lek og aktiviteter i naturen. Noen uker hver vår er også «Knerten» - som vi kaller området, tilholdssted for Maxibarna med skoleforberedende aktiviteter.

Mattilbud

I Kolsås barnehage har barna med seg matpakke.

Kostpenger på kr. 55,- dekker lettmelk for de som ønsker det.

Vi lager noe mat som pedagogisk aktivitet, der målet er at barna er med i prosessen. Dette i forbindelse med ulike temaarbeid på avdelingene, eller til arrangementer. Avdelingene dyrker grønnsaker og høster frukt og bær i barnehagen ut ifra sesong. Barna er med i prosessen fra å så til å høste, og selvfølgelig, smake.

Vår visjon:

1. I Kolsås barnehage arbeider vi for at hvert enkelt barn skal føle seg verdifullt i møte med personalet, hverandre og i fellesskapet.

- Vi tror på at hvis barn føler seg verdifulle vil de få et godt grunnlag til å utvikle en sunn og god selvfølelse, som gjør dem robuste til å mestre livets opp- og nedturer.

- For at barn skal føle seg verdifulle må de få betydning for deg, meg, oss og seg selv. For å få til dette skal vi bevisst jobbe med barnehagens verdigrunnlag, lek, omsorg og læring samtidig som vi har et tett samarbeid med foresatte.

Barnehagens pedagogiske arbeid

Barnehagens innhold skal være allsidig og variert, og utformes slik at hvert enkelt barn får opplevelser og erfaringer som støtte for sin utvikling av kunnskaper, ferdigheter og holdninger. Samtidig skal innholdet støtte språklig og sosial kompetanse gjennom felles opplevelser og samvær. Barnehagens oppgaver er beskrevet i [Lov om barnehager](#) og i [Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver](#).

Barnehagens verdigrunnlag

Barnehagens verdigrunnlag er nedfelt i Rammeplan for barnehagen, 2017. Den legger vekt på at verdiene skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid.

Barnehagens formål og innhold

Barnehagens innhold skal være allsidig, variert og tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen. I barnehagen skal barna få leke og utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Arbeidet med omsorg, danning, lek, læring, sosial kompetanse og kommunikasjon og språk skal ses i sammenheng og samlet bidra til barns allsidige utvikling.

Barnehagen skal være en kulturarena hvor barna er medskapere av egen kultur i en atmosfære preget av humor og glede.

Barnehagens fysiske miljø skal være trygt og utfordrende og gi barna allsidige bevegelseserfaringer. Personalet skal utforme det fysiske miljøet slik at alle barn får muligheter til å delta aktivt i lek og aktiviteter, og slik at leker og materiell er tilgjengelig for barna.

Barn og barndom

Barndom har egenverdi og er noe vi som personale skal anerkjenne og ivareta. Barndommen er preget av her og nå – opplevelser, samtidig som den legger grunnlag for et godt liv og aktiv deltakelse i samfunnet.

Det betyr at personalet skal være seg bevisst at alle handlinger og avgjørelser som berører barnet, skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn (Rammeplanen, 2017).

Demokrati

Alle barn skal kunne oppleve demokratisk deltakelse ved å bidra og medvirke til barnehagens innhold, uavhengig av kommunikasjonsevner og språklige ferdigheter (Rammeplanen 2017). I vår barnehage knyttes demokrati tett opp til barns medvirkning, likeverd og likestilling og et inkluderende fellesskap. Vi jobber for at barn skal bli lyttet til, de skal bli hørt, vi legger til rette for deltakelse og inkludering og vi jobber for at barna øver seg på å ta i bruk disse ferdighetene for å leve i et demokratisk samfunn.

Mangfold og gjensidig respekt

Mangfold og gjensidig respekt er vevd sammen med likestilling, likeverd og demokrati i det vi jobber for at det skal være en plass til alle. Hvert enkelt barn skal føle at det har noe å tilføre fellesskapet, det er respektert og anerkjent. Barnegruppa skal få opplevelser i at verden er mangfoldig og at vi trenger mangfoldet, noe barna vil erfare gjennom bl.a lek og aktiviteter med andre.

Likestilling og likeverd

For oss handler likestilling og likeverd om at alle mennesker har like stor verdi og er like verdifulle. Hvert enkelt barn skal få muligheter til å realisere sitt potensiale ut ifra sine egne forutsetninger. For å kunne realisere sitt potensiale, må barna få et rikt erfaringsgrunnlag å velge ut ifra og redskaper til å ta de i bruk. Ved bevisst å bruke fagområdene i Rammeplanen for barnehagen, gir vi barna varierte erfaringer og lærer dem å ta i bruk erfaringene sine uavhengig av kjønn, alder og bakgrunn

Bærekraftig utvikling

Bærekraftig utvikling handler om å forvalte økonomiske ressurser, naturressurser og menneskelige ressurser. For Kolsås barnehage betyr det at vi skal lære barn å forvalte disse ressursene best mulig for fremtiden, samtidig som vi er gode forbilder. I dette ligger tenkning om konsekvenser. Alle handlinger får konsekvenser for deg selv, andre, miljø etc. Vi skal legge grunnlag for barnas evne til å tenke kritisk, handle etisk og vise solidaritet (Rammeplanen, 2017).

Bærum - en klimaklok kommune

Bærum kommune jobber for å bli en grønnere kommune. For oss i barnehagen innebærer det at vi i vårt arbeid med barna gjør de kjent med hvordan de kan ivareta naturen. Vi legger til rette for at barna får erfaringer med å:

- passe på naturen rundt seg ved blant annet å rydde eget og andres søppel
- tar vare på dyr og planter
- kildesorterer mat, plast, papir, glass og metall
- skrur av vannkranen når vi ikke bruker vannet
- er bevisste på riktig bruk av alle typer papir

Kolsås barnehage er en del av arbeidet med å være klimaklok og årets tema er: Kjøkkenhage og dyrking.

Livsmestring og helse

Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing.

Måltider og matlaging i barnehagen skal gi barna et grunnlag for å utvikle matglede og sunne helsevaner.

Mål for livsmestring er at

- Barna opplever trivsel, mestring og en følelse av egenverd.
- Barna deltar i samspill og fellesskap med andre, og opplever vennskap.
- Barna har en sunn psykisk helse og god sosioemosjonell kompetanse.

Kolsås barnehage har i flere år opparbeidet seg kompetanse om barns psykiske- og emosjonelle helse gjennom ulike prosjekter. Tidligere har vi vært med på forskningsprosjektet– Trygg før 3- og deltar i folkehelseprosjektet «Robuste barn». Prosjektet retter seg mot både foreldre og ansatte i barnehager og skoler i Rykkinn /Kolsås-området, med et mål om økt robusthet og god psykisk helse blant barn og unge.

Satsningen i barnehage kalles:

«TETT PÅ- kvalitetsutvikling i bærumsbarnehagen».

Dette er et helhetlig system utarbeidet for å styrke kompetanse og kvalitet i barnehagene i Bærum kommune. Og også en videreføring av forskningsprosjektet «Trygg før 3». Gjennom «TETT PÅ» ønsker vi å etablere et helhetlig system for å støtte barnas utvikling og læring som bygger på nyere forskning om kvalitet i barnehagen. Målet er at de ansatte skal bli enda bedre til å fremme barnas trygghet, trivsel, læring og språkutvikling i hverdagen. Samspill med varme og stimulerende voksne er barnehagekvalitet for alle barn, og vil legge et grunnlag som all utvikling og livsmestring bygger på. I TETT PÅ skal CLASS (Classroom Assessment Scoring System) brukes som verktøy for å måle og forbedre kvaliteten i bærumsbarnehagen. Følgende områder, og kvaliteten på disse, blir det fokusert på: **emosjonell støtte, organisering av avdeling og støtte til læring og utvikling.**

Barnehageloven, kapittel 8, Psykososialt barnehagemiljø kom til 2020.

Bærum kommune har en egen handlingsplan for barns psykososiale barnehagemiljø.

Vi vil jobbe for at ingen barn skal mobbe eller bli mobbet i barnehagen.

I Bærum kommune sin handlingsplan står det at alle barn skal ha et godt psykososialt miljø i barnehagen. For Kolsås barnehage betyr dette at vi skal skape et trygt miljø for alle barn. Et trygt miljø som legger til rette for utvikling og personlig vekst.

Handlingsplanen har rutiner vi følger dersom det oppstår mobbing eller krenking i barnehagen.

Forskning viser at god selvfølelse hos barn, god sosial kompetanse og et trygt miljø med rom for alle, er forebyggende slik at mobbing og krenkelser i minst mulig grad oppstår. Barns selvfølelse bygges gjennom relasjoner med omsorgsgivere og miljøet barnet vokser opp i.

I Kolsås har vi gjennom flere år opparbeidet oss kunnskap om å skape god relasjon mellom voksen og barn. Relasjonen skal være preget av varme, omsorg, respekt og åpenhet. Den ansatte skal være en god rollemodell og veileder for barnet.

Slik gjør vi det:

- *Ved å være en autoritativ voksen (tydelig, anerkjennende og varm), skaper vi de beste forutsetninger for en sunn og positiv selvfølelse hos barnet hvor barnet emosjonelt blir ivaretatt. Den ansatte er tydelig på hva den forventer av barnet i ulike situasjoner, noe som skaper forutsigbarhet og trygghet. Barnet slipper å teste grenser for å finne ut*

hvor du står som voksen. Det vil bli trygg på hvem du er, og på at du tar den voksnes ansvar. Personalet skal være tydelig og ta tak i alt de ser av krenkelser for å vise barnet andre løsninger. Personalet skal gripe inn og stoppe uønsket atferd, samtidig som barnet skal bli anerkjent og sett for den det er og ikke hva det gjør eller presterer. På den måten opplever barnet at det har verdi for seg selv og andre. Barnet skal bli bekreftet, lære å kjenne igjen sine egne og andres følelser og vite at det alltid vil bli sett av ett omsorgsfullt personale i vår barnehage.

- *Ved å vise åpenhet.* Å være åpen for mangfoldet, for ulikhetene, for å se løsninger, for å vise vei, for å bli vist vei, for å leve seg inn i barnets synspunkter og situasjon og erkjenne at vi er ulike med ulike reaksjonsmønstre og følelser. Vi må være åpne for at «bildet» ikke alltid er slik det ser ut, men lete bakenfor etter andre sannheter. For å forebygge må vi også være åpne for at krenkelser kan skje i barnehagen.
- *Vi skal vise respekt for ulikheter,* for at du er den du er. Ved å ta den andre på alvor, lytte og bekrefte kan du vise respekt. Å vise respekt betyr ikke enighet, men aksept for uenigheten.
- *Ved å gi barn tydelighet og faste rammer* for å skape trygghet og forutsigbarhet. Barna får veiledning i hvordan omgås i et samfunn for å ta et sosialt ansvar, men også et personlig ansvar. Sosialt ansvar betyr at vi har et medansvar for at de grupper i samfunnet som vi deltar i, fungerer for så mange som mulig. Et personlig ansvar er det ansvaret vi har for oss selv for at man selv skal få et godt og friskt liv, som inkluderer fysisk, psykisk, mental og åndelige sunnhet og utvikling. For oss i Kolsås barnehage betyr det å ta vare på barnets integritet, samtidig som barnet skal få forståelse for og veiledning i hvordan det påvirker det sosiale fellesskapet i barnegruppa si.
- *Ved å legge til rette for mestingsopplevelser* og utvidelse av erfaringsområde som stimulerer barnet til mer positiv læring. Mestingsopplevelser er avgjørende for å utvikle god selvfølelse og et positivt selvbilde. Det handler om å føle seg kompetent og å kunne håndtere omgivelsene både fysisk og psykisk.
- *Ved at vi skaper bevissthet rundt vår voksenrolle* og hvordan rollen utøves i forhold til barnehagens mål. Å være en god rollemodell er tett knyttet opp imot refleksjon. Er jeg den voksne barnet trenger for å føle seg trygg? For å utvikle seg? For å skape et godt miljø? For å legge til rette for inkludering?
- *Ved å være en lærende organisasjon* hvor personalet deler kunnskap og ordsetter sin praksis, samtidig som den enkelte får personlig vekst når handlinger belyses og drøftes. Barnehagen skal alltid drøfte hvordan og hvorfor vi gjør som vi gjør, se det opp imot barns beste og styrende retningslinjer. Vi må hele tiden ordsette for å se om vi er på riktig vei eller må endre kurs for å nå vårt mål.
- *Ved å sikre samarbeid barnehage – hjem* med barns beste som mål, og se foresatte som barnas viktigste støttespillere og rollemodeller.

Omsorg

Barn har rett til omsorg og skal bli møtt med omsorg. Omsorg skal prege alle situasjoner i hverdagslivet og har en egenverdi. Omsorg i barnehagen handler om relasjonen mellom personalet og barna og om barnas omsorg for hverandre. Vi lærer barna å gi og ta imot omsorg for hverandre, noe som er med på å fremme sosial utvikling. Omsorg er mer enn kos, trøst og tilsyn. Omsorg er å fylle hver eneste relasjon med så mye kvalitet som mulig. På den måten kan vi opparbeide barnets tillit til seg selv, til andre og til samfunnet det skal leve i og være en del av støtte opplevelsen av å være verdifull.

Slik gjør vi det:

- Vi skal bry oss om barnet og være nysgjerrig på hvem det er.
- Vi skal smile og ha øyekontakt, og være på barnets nivå.
- Vi skal være åpne.
- Vi skal gi nærhet.
- Vi skal lytte.
- Vi skal berolige, trøste og regulere.
- Vi skal være klar med en hånd å holde i.
- Vi skal ha tålmodighet.
- Vi skal hjelpe til.
- Vi skal vise empati.
- Vi skal være til stede.
- Vi skal være rause.
- Vi skal sette ord på barnets følelser og behov, og hjelpe til med å finne gode løsninger.

Lek

Vi vil at alle barn skal oppleve glede og mestring ved å leke sammen med andre.

Leken har en sentral plass i livet til barna. Å delta i lek og ha venner, er grunnlaget for at barn trives og opplever barnehagen som meningsfull. Leken har egenverdi og er en viktig side ved barnekulturen og er en forberedelse til å bli voksen. Gjennom leken skaffer barna seg kunnskap, prøver ut ny kunnskap og skaffer seg ny innsikt. Leken er en metode for å bearbeide tanker, følelser og inntrykk. Glede, humor og kreativitet er en viktig del av leken.

Hvis barn ikke blir inkludert i lekefellesskapet, vil vi i samarbeid med foresatte, finne ut hvordan vi skal gripe an dette for å hjelpe barnet og barnegruppa. Det kan være mange og sammensatte årsaker til at ett eller flere barn faller utenfor lekefellesskapet.

Slik gjør vi det:

- Vi legger til rette for at barna kan etablere vennskap på tvers av alder, kjønn, kultur, bakgrunn og avdelingstilhørighet.
- Er til stede, setter ord på det som skjer, observerer, veileder og støtter der det trengs.

- Observerer barn og barnegruppa i lek, for å finne ut av hva som trengs av støtte, hjelp og kunnskaper.
- Legger til rette for små grupper for å knytte relasjoner og bygge opp lekekompetanse.
- Er tydelige rollemodeller for inkludering og legger til rette for inkludering.
- Skal veilede barna til å kunne ta i bruk gode strategier for konfliktløsning.
- Skal stoppe negative samspillsmønstre.
- Skal jobbe aktivt med sosial kompetanse.
- Skal gi barn et godt og variert erfaringsgrunnlag i lek
- Skal ta vare på og utvikle humor, glede og kreativitet i leken.

Danning

Barnehagen skal være støttende når barna utforsker omverdenen og er nysgjerrig på hvordan ting henger sammen. Barnehagen skal legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap. I barnehagen skal barna få delta i beslutningsprosesser og være med på å bestemme innhold ut ifra alder og modenhet. Vi skal støtte barna i å uttrykke seg.

«Gjennom samspill, dialog, lek og utforsking skal barnehagen bidra til at barna utvikler kritisk tenkning, etisk vurderingsevne, evne til å yte motstand og handlingskompetanse, slik at de kan bidra til endringer» (Rammeplanen for barnehagen 2017)

Læring

Barnehagen skal støtte barnas naturlige lærelyst og nysgjerrighet for å legge grunnlag for livslang læring. Vi skal gi barna allsidige opplevelser og erfaringer, og møte barnas spørsmål og undring aktivt. Som en forutsetning for å få dette til er det viktig med voksne som er nysgjerrige, som ser barnet, som oppmuntrer og har tro på at barnet kan klare selv. Dette gir barnet tro på egen evne til læring og bidrar til å styrke barnets mestring og selvfølelse.

Barnehagen tar utgangspunkt i både formell- og uformell læring, og knytter Rammeplanens innhold og fagområder til barnas læringssituasjoner for å sikre progresjon og mangfold.

Vennskap og fellesskap

Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne. Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap. Barnas selvfølelse skal støttes, samtidig som de skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov

Kommunikasjon og språk

«Barnehagen skal være bevisst på at kommunikasjon og språk påvirker og påvirkes av alle sider ved barnets utvikling.» (Rammeplanen for barnehagen 2017)

Vi jobber systematisk med språkarbeid i barnehagen gjennom blant annet Bærum kommunes Standard for språkarbeid:

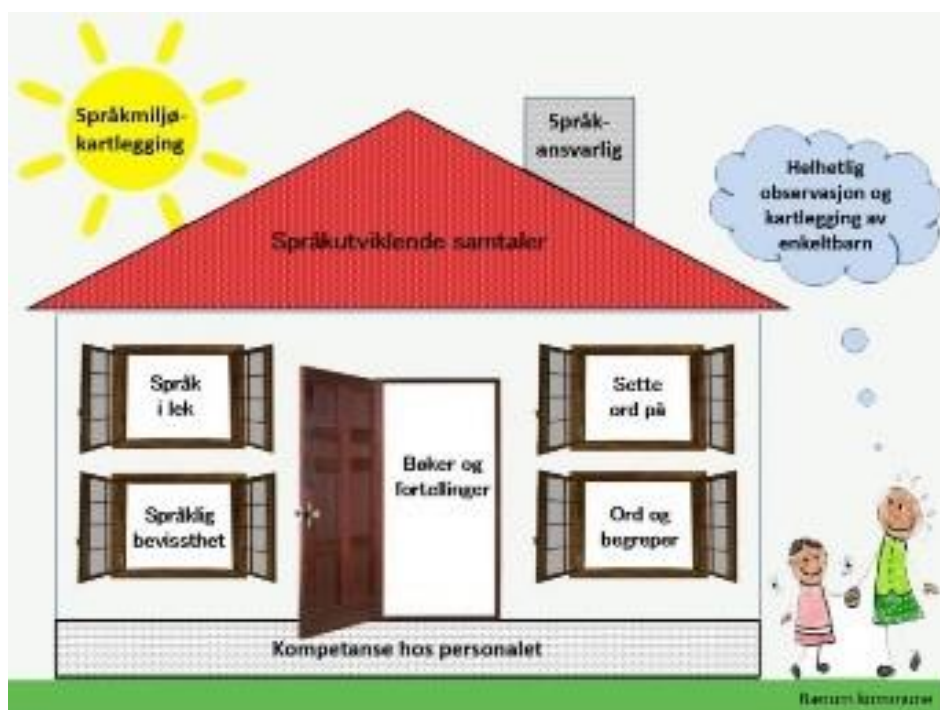
Språkstandard for språkarbeid i barnehagene

Bærum kommune har jobbet frem en standard for språkarbeid i bærumbarnehagen, som innebærer å:

- Heve kvaliteten på språkarbeidet
- Jobbe systematisk med språkarbeid
- Sikre et likeverdig tilbud til alle barn

Noen av de tiltakene som vi skal jobbe med er:

- Personalet leser bøker for alle barn hver dag
- Personalet Inviterer til gode dialoger med barna hver dag
- Personalet gir barna nødvendig språkstøtte i lek
- Personalet er bevisste på å sette ord på aktiviteter og opplevelser i barnas hverdag
- Personalet jobber systematisk for å styrke barns ord- og begrepslæring
- Personalet leker med språket for å gjøre barna språklig bevisste
- Personalet organiserer og tilrettelegger slik at nødvendige språktiltak gjennomføres

Barnas medvirkning

For å kunne medvirke er det viktig å legge til rette for en hverdag for barna som er forutsigbar. Det er viktig for at barna kan si noe om og ha meninger om hva som skal skje i deres hverdag. Det innebærer ikke at barna skal bestemme alt, men at de skal kunne få lov

til å gi uttrykk for hva de mener og bli tatt på alvor. Det handler om at alle skal bli hørt og at alle opplever at de har betydning for det som foregår og få erfaringer med demokratiske prosesser.

Barns rett til å uttrykke seg, til å delta og medvirkning i sitt eget liv er nedfelt i FNs barnekonvensjon artikkel 12, i barnehageloven kapittel 2, §3 og i rammeplanen kapittel 4

Vi erfarer at barna setter pris på å kunne være med å påvirke det som skal skje, men at rammene rundt det barna skal være med å medvirke i, bør være tydelige. Barn har gjort seg færre erfaringer enn oss voksne og trenger hjelp til å vite hvilke konsekvenser valgene får og innebærer

Medvirkning er viktig:

- For å kunne få innflytelse og ha kontroll på eget liv.
- For å føle seg betydningsfull og få god selvfølelse.
- For å bli inkludert i fellesskapet.
- For å utvikle sosiale ferdigheter.
- For å bli ansvarlig.
- For å utvikle demokratiske holdninger.
- For å motvirke egoistisk tenkning.

Slik gjør vi det:

- Legge til rette for forutsigbarhet
- Se barnet som kompetente aktører og ta de med i drøfting og avgjørelser som har betydning for deres hverdag.
- Anerkjenn kompetansen og sterke sider ved barnet.
- Være åpne og lytte til barna - både til kroppsspråket og det verbale uttrykk.
- Vise interesse og være undrende med barna.
- Vise innlevelse og forståelse.
- Være nærværende og avventende.
- Medvirke til selvhjulpenhet og mestring.
- Oppmuntre til læring og utvide erfaringsgrunnlaget.
- Personalet skal være i utvikling og vurdere egen praksis, organisering og rutiner til beste for barna.

Samarbeid mellom hjem og barnehage

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling (jf. barnehageloven §1).

Samarbeid mellom barnehagen og barnets hjem har påvirkning på barnas trivsel og utvikling i barnehagen. Et godt samarbeid fremmer barns positive utvikling og reduserer atferdsvansker.

Foreldre er den største ressursen i det forebyggende arbeidet blant barn og unge, og påvirker bevisst og ubevisst gjennom sine holdninger, verdier og normer.

Vi legger vekt på å bidra til at det daglige samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen bygger på gjensidig åpenhet, respekt og mot. Barnehagen ønsker å være i dialog med barnets hjem for å skape en trygg og utviklende arena for barnet. En slik dialog skapes i den daglige kontakten i bringe- og hentesituasjoner, og i det formelt oppsatte samværet mellom barnehagen og foresatte.

Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål.

Slik gjør vi det:

Uformelle møter:

- Daglig dialog i bringe- og hentesituasjoner

Formelle møter:

- Oppstartsamtale med nye foreldre i forbindelse med tilvenning
- 2 foreldresamtaler i løpet av barnehageåret
- Ved behov tar dere eller vi kontakt for ytterligere samtaler
- Foreldremøter 1-2 ganger i løpet av barnehageåret

Foreldrenes arbeidsutvalg/AU & samarbeidsutvalg/SU

Samarbeidsutvalget er et samarbeidsorgan for foresatte, personalet og barnehagens eier (representert ved tjenesteleder). Samarbeidsutvalget skal behandle forhold ved barnehagens alminnelige drift. Samarbeidsutvalget skal være med å fastsette barnehagens årsplan og forelegges saker som er av viktighet for barnehagens virksomhet. På høstens foreldremøte blir det valgt inn en foresatt fra hver avdeling som AU-representant og to foresatt representanter inn i Samarbeidsutvalg/SU og

Overganger

Når barnet begynner i barnehagen - tilvenning

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og til andre barn.» (Rammeplanen for barnehagen 2017)

I Kolsås barnehage har vi eget skriv med informasjon om rutiner for tilvenning. Vi er opptatt av at tilvenningsprosessen er forskjellig for hvert enkelt barn og at tilretteleggingen derfor må være individuelt tilpasset så langt det lar seg gjøre. Vi er tett på i starten for å bli kjent med

barnet og foresatte. Målet med tilvenningen er at barna skal oppleve trygghet til å leke, utforske og lære.

Overgang innad i barnehagen og mellom barnehager

«Personalet skal sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter barnegruppe.» (Rammeplanen for barnehagen 2017)

I Kolsås barnehage bruker vi mye tid på at barna som går på Lillehuset (Rosa og Lilla) blir godt kjent på tvers av avdelingene. De leker på tvers både ute og inne.

På våren:

- Leker barna som skal over på storbarnsavdelingene på uteområdet til hovedhuset.
- Besøker avdelingene for å bli kjent med avdelingene og lekene som finnes der
- Deltar av og til på turer sammen med de eldre barna
- Er på flere turer sammen, på tvers av småbarnsavdelingene

Pedagogene har foreldresamtale på våren der fokuset er på hva som venter på en storbarnsavdeling og hvordan foreldrene kan være med på å forberede barna på overgangen. Pedagogene har overføringssamtaler med tillatelse fra foresatte mellom pedagogene på Lillehuset og pedagogene på Hovedhuset. Dette for å sikre at viktig informasjon følger med barnet og at avdelingen der barnet skal begynne er godt forberedt.

Fra barnehage til skole

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning.» (Rammeplanen for barnehagen 2017)

Bærum kommune har fastsatte rutiner for overgang fra barnehage til skole.

Barnehagen har i samarbeid med skolene avtalt grenseobjekter som barna blir kjent med i barnehagen og finner igjen i skolen. Det kan være sanger, brettspill og regelleker.

På våren besøker vi skolene i nærmiljøet.

Planlegging, vurdering og dokumentasjon

Planlegging

«Planlegging gir grunnlag for å tenke og handle langsiktig og systematisk i det pedagogiske arbeidet. Planleggingen skal bidra til kontinuitet og progresjon for enkeltbarn og barnegruppen.» (Rammeplanen for barnehagen 2017)

Planlegging av arbeidet skal gi personalet mulighet til å systematisere og vurdere det pedagogiske arbeidet som skal skje på avdelingen, slik at det er i tråd med barnehageloven og Rammeplan for barnehagen.

Vurdering

«Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Det betyr at det pedagogiske arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen.» (Rammeplanen for barnehagen 2017)

Vurdering av barnehagens pedagogiske praksis.

Vurderingsarbeidet som ble gjort i forrige barnehageår, danner grunnlaget for dette årets pedagogiske arbeid i barnehagen. Vi har etablerte redskap og praksis for systematisk dokumentasjon og vurdering av det pedagogiske arbeidet.

Som en del av vurderingsarbeidet har barnehagen jobbet med aksjonslæring; hva gjør vi, hvordan gjør vi det og hvorfor gjør vi det. Hva har vi lært og hva er lurt å ta med seg videre.

Refleksjon er et av de aller viktigste redskapene vi har til å skape utvikling, og noe vi aktivt går inn for å bruke for å kunne være en barnehage som møter barnas behov. TETT PÅ satsingen med observasjoner av barns og ansattes samspill hvert halvår hjelper oss å vurdere barnehagens prosesskvalitet. Grønt Flagg satsingen har egne miljøgjennomganger der barna er involvert i ulik grad i alle aldre

Barnehagen bruker planleggingsdager, ledermøter, avdelingsmøter og personalmøter til vurdering og planlegging av barnehagens pedagogiske innhold og retning.

Forhold som er gjenstand for vurdering, er:

- Pedagogisk innhold og tilrettelegging av aktiviteter
- Barns utvikling og behov
- Barnegruppas utvikling og behov
- Personalets utvikling og kompetanse
- Personalsamarbeid
- Foreldresamarbeid
- Helse, miljø og sikkerhetsarbeid

Dokumentasjon

Dokumentasjonen skal synliggjøre det arbeidet vi legger ned i Kolsås barnehage for å oppfylle kravene fra barnehageloven og rammeplanen, og den gir oss grunnlag for å utvikle det pedagogiske arbeidet ytterligere.

Slik gjør vi det:

- Årsplanen. (oppdateres innen 15.10 hvert år)
- Periodeplaner
- Bilder/beskrivelser som henges på avdelingene.

- Billedokumentasjon i appen Bærum Barn
- Daglig dialog i hente- og bringesituasjonene.
- Foreldremøter.
- Foreldresamtaler.
- Annen type foreldresammenkomster i barnehagens regi.
- Avtalte samtaler ved behov fra foresatte eller barnehagen.
- Referat fra tverrfaglige møter.
- Referat fra interne møter
- Referat fra foreldremøter
- Avtalt kartlegging av barn som trenger ekstra tilrettelegging.

Barnehagens arbeidsmåter

«Arbeidsmåtene skal ivareta barnas behov for omsorg og lek, fremme læring og danning og gi barn mulighet for medvirkning.» (Rammeplanen for barnehagen 2017)

I Kolsås barnehage legger vi vekt på varierende arbeidsmåter med utgangspunkt i å skape engasjement, interesse og motivasjon hos hvert enkelt barn. Arbeidsmåtene våre kan variere fra år til år for å tilpasse oss enkeltbarn, barngruppen og lokalmiljøet. Vi legger vekt på barnas medvirkning og deltakelse og at all læring foregår i barnehagen gjennom lek og pedagogiske tilrettelagte aktiviteter. I Kolsås barnehage er vi opptatt av at arbeidsmåtene personalet bruker skal være inkluderende og gi rom for alle barna.

Barnehagens digitale praksis

Vi er opptatt av at om vi bruker digitale verktøy i barnehagen skal det være som et verktøy for å støtte opp om barns læringsprosesser. Barna skal få kjennskap til digitale verktøy, men barnehagen ønsker å utsette barna for minst mulig skjermbruk da forskning viser at for mye at dette kan være skadelig for barn.

I Kolsås barnehage bruker vi mobiler/nettbrett til å ta bilder av det rundt oss. Med ny app – Bærum Barn, skal også barna etter hvert få ta del i å dokumentere hverdagen sin ved bruk av bilder og diktering av lyd. Barna er også deltakende i å «google» når vi undrer oss om ulike temaer eller har funnet noe ute som vi vil undersøke nærmere.

Progresjon

For å sikre progresjon og sammenheng i læring, erfaringer og opplevelser gjennom hele barnehageoppholdet til barna, er det utarbeidet progresjonsplan for hvert av rammeplanens fagområder. Innholdet i progresjonsplanen er ikke ferdigheter barna skal kunne, men ting de skal få erfaring med eller mulighet til å oppleve.

Progresjonsplanen er bygd på kunnskap om hvordan barn utvikler seg og lærer. Planen sier noe om hvordan vi arbeider med de ulike fagområdene innenfor hver aldersgruppe. Barn utvikler seg i sitt eget tempo og kan bare sammenlignes med seg selv, derfor er planen en grov skisse. Vi har delt planen inn i 1-3 år og 3-6 år.

Progresjonsplanen blir vurdert etter hvert barnehageår.

Barnehagens fagområder

«Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder, og skal bidra til å fremme trivsel, allsidig utvikling og helse. Barnehagen skal se fagområdene i sammenheng, og alle fagområdene skal være en gjennomgående del av barnehagens innhold. Barna skal utvikle kunnskaper og ferdigheter innenfor alle fagområder gjennom undring, utforskning og skapende aktiviteter.» (Rammeplanen for barnehagen 2017)

Kommunikasjon, språk og tekst

Tidlig og god språkstimulering er viktig for hele barnet. Vi opplever at språkutvikling har stor påvirkning på den sosiale utviklingen, selvfølelsen og mestringsfølelsen til barnet. Språk er med på å bygge barnets identitet, tilhørigheten i et fellesskap og ordforråd og begrepslæring har stor betydning for læring, leseforståelse og utvikling av kommunikasjonsforståelse.

Barnehagen skal legge til rette for et rikt språkmiljø og vi skal være tydelig rollemodeller i barnets språkutvikling. Det må være samsvar mellom det vi gjør, og det vi sier. Å ha fokus på å oppfatte og bekrefte barns uttrykk og samtidig sette ord på deres inntrykk og opplevelser, er avgjørende for videre utvikling av talespråket. Vi fremmer barnas norskspråklige kompetanse og støtter familiene i å bruke morsmål hjemme.

Bærum kommune har som nevnt tidligere en egen språkstandard for språkarbeid i barnehagen. Denne følger vi i det daglige arbeidet.

Metoder som kan brukes, i tillegg til det daglige, er:

- TRAS (Tidlig registrering av språkutvikling) ved bekymring og etter avtale med foreldre
- ALLE MED - kartleggingsverktøy etter avtale med foreldre
- Språkgruppe for barn med behov for ekstra støtte
- Bruk av tilrettelagt materiale på språkrommet
- Konkretisering
- Bøker, sanger, spill og lekegrupper

Eksempler på hvordan vi arbeider med progresjon i fagområdet:

1-3år:

- Kommunikasjon gjennom blick og mimikk, enkle ord og setninger
- Begrepstrening på det nære og synlige
- Snakkepakken, språkposer med konkrete og sangkort
- Forme ord og korte setninger
- Lyttetrening og lek med lyder
- Sette ord på ønsker
- Utvide symbolforståelse - se sammenheng mellom ord og bilde
- Få et positivt forhold til tekst og bilde
- Speiling, respons og gjentakelse er viktig
- Begynnende rollelek og turtakingsleker
- Eventyrfortellinger

3-6 år:

- Utvikle samtalen til å strekke seg over lengre tid
- Få innblikk i rytmen til språket
- Lytte og leke med lyd, rim og rytme
- Bevisstgjøring på å bruke språket i konfliktløsning
- Oppmuntre til å fortelle historier
- Styrke kommunikasjonen i gruppe
- Skrive ned tekster som barna lager slik at de ser sammenheng mellom tale og skrift
- Utvide det abstrakte begrepsapparatet
- Samtale/veilede om hvordan vi snakker til og med hverandre
- Tall og bokstaver blir en del av det daglige livet i barnehagen
- Utvikle interesse for å lytte til andre sine historier
- Samtale om felles opplevelser som en del av det daglige opplegget
- Bruke bøker som inspirasjon til nytenking og fabuleringer
- Bruke data og annet digitalt utstyr
- Utvikle rolleleken, dramatisere og dokumentere
- Høytlesing og lydbøker

Kropp, bevegelse, mat og helse

Barn utvikler grunnleggende fysiske og motoriske ferdigheter fra første dag. De tilegner seg kroppskontroll, vaner og innsikt i hvordan de kan ivareta helse og livskvalitet, og vi skal være med på å legge til rette for at barn tilegner seg gode vaner som kan vare livet ut (Rammeplanen 2017).

Vi legger til rette for og inspirerer barna til å søke fysiske utfordringer. Vi vil ha fokus på aktiviteter som fremmer læring og utvikling om egen kropp, og utvikler bevissthet om egne og andres grenser. Vi skal gi barn mulighet til å oppleve mestring gjennom bruk av kroppen sin, om det er for å sanse, oppleve, leke, lære eller skape noe.

Eksempler på hvordan vi arbeider med progresjon i fagområdet:

1-3 år:

- Oppfordre til et sunt kosthold, og være gode forbilder.
- Veksle mellom aktivitet, hvile og måltider.
- Respektere og legge til rette for barns behov for kroppslig utfoldelse og lek.
- Gå turer og oppleve naturen tilpasset barnets utvikling.
- Ha lekeapparater og opplevelser i naturen der barna får motoriske utfordringer og mestringsopplevelser.
- Bevisstgjøringen av å sette navn på de ulike kroppsdelene.
- Gi barna ulike finmotoriske utfordringer.
- Bevegelsessanger.
- Trene på å drikke av kopp og spise selv.
- Hygiene i forbindelse med måltider og WC.
- Øve på å begynne med truse – begynne å sitte på potte/ WC.

3-6 år:

- Ha variert fysisk aktivitet ute og inne.

- Ha flere utfordrende finmotoriske aktiviteter som klippe, lime, tegne, sy, veve, male, konstruere, bygge, spikke, sage og mye mer.
- Utvikle et godt blyantgrep.
- Ha fokus på sunt kosthold.
- Hvordan takle småskader, tåle og erfare at det som regel går greit.
- Veksling mellom aktivitet og ro.
- Dans.
- Lek og spill.
- Jobbe med sammenhengen mellom påkledning og helse.
- Jobbe med å sette ord på og uttrykke følelser – psykisk helse.
- Øve på å stole på egen kropp og ferdigheter.

Kunst, kultur og kreativitet

Vi gir muligheter og rom for å oppleve kunst og kultur. Barna skal få mulighet til selv å uttrykke seg estetisk gjennom for eksempel sang, dans, tegning, maling og lek. Kulturelle opplevelser som deles gjør noe med fellesskapet og det bidrar til å styrke samhørigheten blant både store og små. Barn skaper sin kultur ut fra egne opplevelser. Fagområdet omhandler ulike former for kunst, kultur og kreativitet og er med på å bidra til å skape fortrolighet med og tilhørighet til det å kunne uttrykke seg kulturelt.

Eksempler på hvordan vi arbeider med progresjon i fagområdet:

1-3 år:

- De små må gjøre egne erfaringer gjennom å smake, kjenne, lukte, se og høre.
- Ha former på utstyr og leker som appellerer til utforskning hos de minste.
- Lese og fortelle enkle historier.
- Bruke rytmeinstrumenter.
- Billedbøker med stiliserte bilder.
- Samlinger med sang og musikk.
- Tid og rom for lengre sekvenser til maling og modellering.
- Stille ut barnas produkter.
- Utkledningstøy.
- Sette spor: i sand, maling og modellering.
- Begynnende late-som-om lek.
- Konstruksjonslek og bygging med ulikt materiale for å stimulere sansene.

3-6 år:

- Større del av dagen blir brukt til utøvende aktiviteter innen estetisk tema.
- Late som leker og rollespill.
- Videreutvikle finmotorikken med eks nål og tråd.
- Bearbeide inntrykk gjennom eks maling, tegning og dans.
- Møte detaljer i natur og det fysiske miljøet.
- Benytte naturmateriale til forming.
- Daglig tilgang til bøker, bilder, instrument, verktøy og utkledningsutstyr.
- Utvikle elementær kunnskap om virkemiddel og form for å kunne uttrykke seg billedlig og dramatisk.

- Være med på å arrangere utstilling med egen kunst.
- Ta bilder
- Skulpturbygging i sand, leire og snø.
- Øve på sanger og fremføre for publikum.

Kulturarena

Kolsås barnehage bruker nærmiljøet aktivt på turer og oppsøker lokal kultur som blant annet, bibliotekene, kirken og brannstasjonen. Barnehagen deltar i Brannstasjonens program for 5-åringer for å skape kunnskap om brann og hvordan opptre ved brann.

I forbindelse med jul, fargefest og påske legger vi vekt på å formidle tradisjonene gjennom lek, kreativitet, bøker, sang og musikk.

Barnehagen tilbyr ulike typer teater- og musikkforestillinger i barnehagen. Dette for at barna skal møte og oppleve ulike typer kulturformidling.

Natur, miljø og teknologi

Barna får kjennskap til variasjonen i de ulike årstidene i naturen i nærområdet. Barna skal også etter hvert få forståelse for samspill i naturen og mellom naturen og menneskene. Barnehagen skal bidra til at barna blir glade i naturen. Få opplever naturen som arena for lek og læring og blir nysgjerrige på naturvitenskapelige fenomener.

Gjennom miljørådsgruppen «Grønt Flagg» som er nevnt tidligere vil vi jobbe med dette fagområdet gjennom året.

Eksempler på hvordan vi arbeider med progresjon i fagområdet:

1-3 år:

- Barna går på turer og får kjennskap til naturen i og ved barnehagen
- Vi er ute i all slags vær
- Tema om årstidene - forandringer i naturen
- Leke med vann, snø, sand og lignende
- Få kjennskap til varme og kulde
- Turer i nærmiljøet og til Knerten – vi plukker med oss søppel vi finner på veien
- Plante frø og se at det vokser
- Ha god tid til å undre seg sammen, være nysgjerrige, eksperimentere og finne ut av ting

3-6 år:

- Friluftaktiviteter og utelek hele året
- Tar vare på naturen – de eldste gjennomgår et eget naturvaktprogram.
- Vi plukker søppel og sorterer alt avfall
- Observere endringene i naturen gjennom året
- Følge med på dyrelivet
- Dyrke urter, grønnsaker og blomster
- Lære om reparasjoner og gjenbruk fremfor bruk og kast
- Eksperimentere, filosofere og reflektere over naturfenomener
- Samle naturmateriale og bruke disse i forskning på avdelingen
- Tilgjengelig litteratur om eks hvordan ulike naturfenomen og tekniske anordninger

fungerer

Realfag – undring og glede knyttet til matematikk og naturfag

Vi vil at alle barn skal oppleve undring og glede knyttet til matematikk og naturfag. Barn er nysgjerrige, lærelystene og har pågangsmot. Barnehagen skal støtte barnas naturlige lærelyst og gi et godt grunnlag for livslang læring. Vi vil gi barna opplevelser og erfaringer innen matematikk og naturfag ved at personalet møter barnas spørsmål og undring aktivt, og legger til rette for å bruke matematikk i hverdagen. Vi skal også legge til rette for et rikt og utfordrende læringsmiljø gjennom allsidige opplevelser i naturen. Det handler om å bevare barns undring og nysgjerrighet rundt naturvitenskapelige temaer, og å legge til rette for eksperimentering og utforskning sammen med barna. Vi skal støtte barna i å undre seg, formulere hypoteser, samle inn data og la barna selv konkludere. I det daglige bruker vi førmatematiske begreper som metode for å stimulere til telling, benevning, klassifisering, refleksjon og undring.

Slik gjør vi det:

- Vi undrer oss sammen med barna, vi skaper undring
- Vi eksperimenterer
- Vi reflekterer
- Vi bruker telling i hverdagen
- Vi bruker matematiske benevninger i hverdagen
- Vi bruker spill og leker bevisst for å fremme matematikk og naturfag.
- Vi bruker turer til å utforske og undre oss i naturen

Antall, rom og form

Vi ser at barn er tidlig opptatt av tall og telling. De utforsker rom og form, argumenterer og er på jakt etter sammenhenger. Gjennom lek, eksperimentering og hverdagsaktiviteter utvikler barn sin matematiske kompetanse. Vi legger til rette og oppmuntre barn til å telle, bli kjent med tallenes form, innhold, mengdebegreper, målinger, mønster og størrelser. Vi gir barna matematiske utfordringer i hverdagen og tilbyr ulikt materiale som fremmer kunnskap og ferdigheter innenfor dette området.

Eksempler på hvordan vi arbeider med progresjon i fagområdet:

1-3 år:

- Orienter seg i rommet på avdelingen og på naboavdelingen
- Begynnende forståelse for dagsrytme
- Høre- og snakke om begreper som har med størrelse og høydeforskjeller å gjøre
- Vurdere forskjeller mellom eks:”den høye og den lave stolen”
- Personalet skal benevne lekene med form og farge:”En firkantet kloss som har gul farge”
- Kjenne til bevegelsesmønster som:”gå ut i garderoben” og”inn på badet”
- Personalet bruker språket aktivt gjennom dagen for å forberede og forklare hva som skjer og hva

som forventes

- Se sammenhenger eks: hvor brikkene på puslespill skal være
- Legge leker på riktig plass - sortere
- Beregne plassering ut fra størrelse
- Personalet benevner tydelig preposisjonene i daglig tale: under, over, ved siden av, bak osv.
- Vise antall/mengde med konkrete

3-6 år:

- Bevisst begrepsbruk som f.eks.: ”dobbel så lang” – ”halvparten så gammel”
- Beskrivende begreper om ting barna omgir seg med
- Bruke begreper som viser forskjeller i teksturer, størrelser, vekt, volum etc. Eks: mykt hardt, glatt – ru, tung – lett
- Forhold mellom vekt og størrelse
- Tilby materiale som gir barna erfaring med klassifisering
- Geometriske figurer
- Oppmuntre utforskningen på tall
- Følge instruksjoner for plasseringsord – preposisjoner
- Likheter og ulikheter
- Sortere og sammenligne
- Knytte deling/fordeling opp mot rettferdighet og holdninger
- Bruke ulike måleredskaper i forbindelse med eks: baking, mengde og måle barnas høyde
- Lotto og Memoryspill med økende vanskelighetsgrad
- Orienter seg i rommet

Etikk, religion og filosofi

Etikk, religion og filosofi er viktige områder i barns hverdag og oppvekst. Vi har ulike måter å oppfatte verden og mennesker på og dette preger våre holdninger, verdier og hvordan dette kommer til uttrykk. Fagområdet legger grunnlaget for en del etiske normer og holdninger. Vi respekterer det mangfoldet som er, samtidig som barnehagen skal ta med seg verdier og tradisjoner i den kristne og humanistiske kulturarven.

Eksempler på hvordan vi arbeider med progresjon i fagområdet:

1-2 år:

- La barna utforske, undre seg og bruke barns nysgjerrighet som utgangspunkt for samtaler.
- Påske/julehøytiden – bli kjent med tradisjoner
- La barna få oppleve likheter og ulikheter som verdifulle.
- Barna får vise følelser og gjenkjenne følelser og kjenne at de er anerkjent.
- Hjelp barna til å se seg selv og andre i en relasjon.
- Støtte barna når de gir uttrykk for empati.
- Jobbe med den enkelte sin rett til å sette grenser for seg selv.

3-6 år:

- Erfare demokratiske prosesser. Øve på blant annet å vurdere hva som er best for flertallet, sette egne behov til side og forsvare de svakeste.
- Rom for gode samtaler og fortellinger.
- Løfte mangfoldet frem som en ressurs og se verdien i hvert enkelt menneske.
- Lære å si ifra på en god måte, som ikke krenker andre når det er noe vi ikke liker.
- Legge vekt på historiene rundt høytidene.
- Ta opp etiske emner i grupper/samlinger. Hvordan skal vi ha det sammen?
- Det kommer mange spørsmål i denne alderen. De voksne må være åpne, lyttende og nysgjerrige i møte med spørsmål og barns undring og utforskning.
- Spørsmål om liv og død kan komme i denne alderen og vi skal samarbeide godt med hjemmet.
- Støtte barnet i egen identitet
- Trene på samarbeid på tvers av alder, kjønn, kultur, forutsetninger og personlighet.
- Skape interesse og aksept for andre sin måte å tenke på.
- Øke innsikten for ulike høytidsmarkeringer knyttet opp til ulike religioner som er representert i gruppa.
- Sette søkelys på løsninger fremfor problemer.

Nærmiljø og samfunn

Barnehagen kan være det første møte med ”den store verden”. Selv om barnehagen og de som er der er en del av nærmiljøet er dette et nytt sted, det er nye barn og voksne å forholde seg til.

Barnehagen skal bidra til at barn møter verden utenfor familien med tillit og nysgjerrighet. Barnehagen skal styrke kunnskap om og tilknytning til lokalsamfunnet gjennom medvirkning og utforskning av nærmiljøet. Hva finnes av natur, kunst og kultur, av arbeidsliv og tradisjoner i lokalsamfunnet?

Eksempler på hvordan vi arbeider med progresjon i fagområdet:

1-3 år:

- Turer i det nære miljøet rundt i barnehagen
- Få en gryende respekt for trafikken
- Være med å handle
- Samtale om det som skjer i barnehagen
- Trene på turtaking som et grunnlag for demokrati
- Fremme positive holdninger med tanke på mangfold
- Bruke Knerten på turdager

3-6 år:

- Turer til Knerten, lengre turer og større oversikt over nærmiljøet
- Være med på å påvirke det indre liv i barnehagen - øke graden av medbestemmelse
- Ha en matdag med mat fra ulike kulturer
- Bibliotekbesøk
- Avstemninger og demokrati, flertall og mindretall – omsorg for begge parter
- Jobbe med likeverd i barnehagen

- Få oppleve at alle er like mye verd uansett alder, kjønn, kultur eller funksjonsutfordringer
- Fortelle historier fra ulike land og kulturer
- Begynnende forståelse for verden, globus/kart og flagg
- Bruke ulike media for å tilegne seg kunnskap om ulike tradisjoner og kulturer
- Handle inn grønnsaker og frukt, og lage i stand til høstfest i barnehagen

Kompetanseplan

Gjennom ulike kompetansetiltak kan de ansatte styrke sin kompetanse og pedagogiske praksis i tråd med rammeplanen

Kompetanseutvikling av personalet året 2024-2025:

Tett på.

CLASS – observasjoner: tilbakemelding på alle avdelinger hvert halvår og kontinuerlig arbeid gjennom observasjon, refleksjon og veiledning på alle avdelinger.

Lærende nettverk: kompetanseheving av samarbeid i nettverk for tjenesteledere og avdelingsledere

Robust medledelse: satsing som skal gå over tre år for å øke pedagogenes ledelseskunnskaper

Snakke med barn: jevnlig øvinger i grupper for både assistenter/fagarbeidere og pedagoger samlet.

Sertifisering: To ansatte i barnehagen som er sertifiserte observatører i CLASS skal resertifiseres

Nyansatte: Kurs med innføring i Tett på og CLASS som verktøy

Grønt Flagg:

Fagdag i Botanisk hage: styrke assistenter og fagarbeideres kompetanse om natur og miljø, samt hvordan man bruker naturen i det pedagogiske arbeidet

Halv dag på planleggingsdag: Gjøre assistenter og fagarbeidere i stand til å drive barnehagens miljøtsatsing, Grønt Flagg, med årets tema: Kjøkkenhage og dyrking.

IA – Bransjeprogram:

Barnehagen er med i IA Bransjeprogram for å jobbe forebyggende mot sykefravær
----

Førstehjelpskurs:

I løpet av året skal alle ansatte ha deltatt på førstehjelpskurs
----

I Kolsås barnehage foregår kompetanseutvikling av personalet kontinuerlige på mange ulike arenaer:

- Veiledning i det daglige arbeidet
- På personalmøter
- På planleggingsdager
- På kurs (i arbeidstiden)
- På ledermøter (møter der pedagoger, avdelingsleder og styrer deltar)
- På avdelingsmøter